

PALANGOS DARŽELIO-LOPŠELIO „PASAKA“ SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Palangos lopšelio-darželio „Pasaka“ (toliau tekste – Mokykla) smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą Mokykloje.

2. Prevencijos tikslas – sukurti saugią, vaiko asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką Mokykloje, kurioje vaikai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Psichologinė vaikų savijauta ir saugumas Mokykloje susijęs su emocine vaikų, Mokyklos darbuotojų, tėvų (toliau – Mokyklos bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

3. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus Mokyklos vaikus, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems vaikams, kuriems visai Mokyklai taikomos prevencijos priemonės nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir)programos, teikiama švietimo pagalba.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas Mokyklos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir patyčias, turi reaguoti ir stabdyti;

4.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų, bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias, smurtą amžiaus ir pareigų.

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **smurtas**– veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą. Smurto formos yra šios:

5.1.1. **patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir / ar užgauliojant) ir / ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.1.1.1 žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.1.1.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

5.1.2. **patyčios kibernetinėje erdvėje**– patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijoms ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;

5.1.3. **vaiko nepriežiūra** – vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai.

5.2. **patyčias patiriantis vaikas** – vaikas, iš kurio yra tyčiojamas;

5.3. **besityčiojantysis/skriaudėjas** – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

5.4. **patyčias patiriantis suaugęs** – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi vaikai;

5.5. **patyčių stebėtojas** – vaikas, matantis ar žinantis apie patyčias;

5.6. **smurto ir patyčių prevencija** – veikla, skirta smurto ir patyčių rizikai mažinti, imantis Mokyklos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

5.7. **smurto ir patyčių intervencija** – visuma priemonių, taikomų visiems smurto ir patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant jų tėvus (globėjus, rūpintojus);

5.8. **smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – smurto ir patyčių situacijos Mokykloje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

6. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 „Dėl smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo“, Palangos miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 28 d. įsakymu Nr. A1-1162 „Dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Palangos miesto mokyklose tvarkos aprašo patvirtinimo“.

II SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA MOKYKLOJE

7. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi Mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi Mokyklos direktorius, direktoriaus pavaduotojas ugdymui, Vaiko gerovės komisijos nariai, grupėse dirbantys mokytojai, o ją vykdo visi Mokyklos bendruomenės nariai.

8. Mokyklos direktorius yra atsakingas už Mokyklos Tvarkos aprašo parengimą ir įgyvendinimą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio Mokyklos smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, jo pristatymą Mokyklos bendruomenei ir vykdymą.

9. Vaiko gerovės komisija rūpinasi saugios ir palankios vaikams aplinkos kūrimu ir kasmet:

9.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės vaiko tėvų apklausos vykdymą ir apibendrina jos rezultatus;

9.2. surenka apibendrintus duomenis iš grupėje dirbančių mokytojų ar direktoriaus pavaduotojo ugdymui dėl Mokykloje fiksuotų pranešimų apie smurtą ir patyčias ir atlieka jų analizę;

9.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie smurtą ir patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

9.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

9.5. teikia siūlymus Mokyklos direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo Mokykloje, Mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo smurto ir patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

9.6. teikia siūlymus Mokyklos direktoriui dėl Mokyklos Tvarkos aprašo tobulinimo;

9.7. atlieka kitus Tvarkos apraše numatytus veiksmus.

10. Vaiko gerovės komisijos pirmininkas kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias, informuoja Mokytojų tarybą apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus, kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis ir smurtu.

III SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA MOKYKLOJE

11. Mokykloje draudžiama bet kokia smurto forma, nukreipta:
 - 11.1. vaikų prieš vaikus;
 - 11.2. Mokyklos darbuotojų prieš vaikus;
 - 11.3. vaikų prieš Mokyklos darbuotojus;
 - 11.4. Mokyklos darbuotojų prieš kitus tos įstaigos darbuotojus;
 - 11.5. vaikų tėvų (globėjų, rūpintojų) prieš vaikus, mokytojus.
12. Bet kuris Mokyklos bendruomenės narys apie pastebėtą 11 dalyje nurodytą smurto atvejį privalo pranešti Mokyklos direktoriui.
13. Visi Mokyklos darbuotojai turi reaguoti į pastebėtą ir/ar įtariamą smurtą ir patyčias, nepriklausomai nuo smurto ir patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių, reaguoti į jas ir suteikti pagalbą (1 priedas). Reaguodamas:
 - 13.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą ar patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;
 - 13.2. primena vaikui, kuris tyčiojasi, Mokyklos tvarką ir grupės elgesio taisykles;
 - 13.3. jei vaikui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar Mokyklos darbuotojus) ar institucijas (pvz., greitoji pagalba);
 - 13.4. informuoja grupėje dirbantį mokytoją ir Mokyklos direktorių apie įtariamą/įvykusį smurtą ar patyčias;
 - 13.5. nesant galimybės pranešti Mokyklos direktoriui, darbuotojas tiesiogiai praneša Mokyklos direktoriaus pavaduotojui ugdymui.
14. Grupėje dirbantis mokytojas, gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusį smurtą ar patyčias:
 - 14.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai smurto, patyčių atvejais;
 - 14.2. pasitvirtinus smurto ir patyčių atvejui, užpildo pranešimo apie smurto ir patyčias formą (2 priedas) ir ją perduoda Mokyklos direktoriui.
 - 14.3. organizuoja individualius pokalbius su smurto ar patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;
 - 14.4. vykdo tolesnę smurto ir patyčių situacijos stebėseną;
15. Mokyklos direktorius:
 - 15.1. registruoja užpildytą formą Smurto ir patyčių registracijos žurnale (3 priedas) ir perduoda Vaiko gerovės komisijai;
 - 15.2. esant suaugusių liudininkų, Mokyklos direktorius paprašo raštu išsamiai apibudinti įvykį;
 - 15.3. tais atvejais, kai smurtauja ar smurtą patiria vaikas, apie pastebėtą smurto atvejį nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša ir smurtaujančio (smurtaujančių), ir smurtą patyrusio (patyrusių) vaiko (vaikų) tėvams (globėjams, rūpintojams) bei raštu pagal kompetenciją teikia informaciją Palangos miesto savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos ir Švietimo skyriams;
 - 15.4. imasi priemonių, kad Mokyklos vaikai, jų tėvai (globėjai, rūpintojai) turėtų galimybę neatlygintinai gauti psichologinę konsultaciją;
 - 15.5. kreipiasi į Vaiko gerovės komisiją dėl pagalbos teikimo smurtą patyrusiam ir smurtavusiam vaikui.
16. Vaiko gerovės komisija:
 - 16.1. numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, grupe, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo

pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus) ir esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

16.2. informuoja Mokyklos direktorių apie esamą situaciją;

16.3 vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.

17. Smurtavęs (smurtavę) ir smurtą patyręs (patyrę) vaikas (vaikai) asmuo (asmenys) kartu su jį (juos) lydinčiais tėvais (globėjais, rūpintojais) privalo neatlygintinai nedelsdamas (nedelsdami), bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pranešimo apie smurto faktą momento gauti psichologinę pagalbą. Psichologinės pagalbos trukmę nustato psichologas, įvertinęs kiekvieno smurto epizodo aplinkybių visumą ir atsižvelgdamas į švietimo ir mokslo ministro nustatytą psichologinės pagalbos teikimo tvarką.

18. Tais atvejais, kai smurtu kaltinamas Mokyklos darbuotojas, nedelsiant yra pranešama Mokyklos direktoriui. Jei kaltinamas Mokyklos direktorius – direktoriaus pavaduotojui ugdymui, jei kaltinamas direktoriaus pavaduotojas ugdymui – Mokyklos direktoriui. Mokyklos direktorius/direktoriaus pavaduotojas ugdymui informuoja Palangos miesto savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos ir Švietimo skyrius ir laikosi suteiktų instrukcijų. Jei Vaiko teisių apsaugos skyriaus specialistai leidžia ir yra liudininkų Mokyklos direktorius/direktoriaus pavaduotojas ugdymui paprašo raštu apibudinti įvykį.

19. Tais atvejais, kai smurtauja ar smurtą patiria mokytojai, kiti darbuotojai, Mokyklos direktorius apie įvykusį smurto faktą nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša Palangos švietimo pagalbos tarnybai dėl psichologinės pagalbos teikimo, ir rekomenduoja smurtavusiam ar smurtą patyrusiam asmeniui kreiptis psichologinės pagalbos.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

Palangos lopšelio-darželio „Pasaka“
direktoriui

PRANEŠIMO APIE SMURTĄ IR PATYČIAS

20..... Nr.

Palanga

1. Bendrieji duomenys

Kam pranešė apie smurtą ir patyčias	
Kas pranešė apie smurtą ir patyčias	
Kada įvyko smurtas ar patyčios (data, valanda)	
Kur įvyko smurtas, patyčios	
Kokia smurto, patyčių forma naudota ar įtariamas, kad buvo naudota	
Fizinės: vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.);	
Žodinės: pravardžiavimas, grasinimas, uėjimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas, įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas;	
Patyčios kibernetinėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).	
Vaiko nepriežiūra: vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai.	
Kiti pastebėjimai (įrašyti)	
Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojimas	

2. Duomenys apie smurto ir patyčių dalyvius:

Vaiko, patyrusio smurtą ar patyčias vardas, pavardė, amžius, grupė:	
Vaiko/-ų, kuris tyčiojosi, smurtavo vardas, pavardė, amžius, grupė:	
Vaiko/-ų, stebėjusio smurtą, patyčias vardas, pavardė, amžius, grupė:	

3. Informacija apie įvykį:

--

4. Pedagogo ar kito darbuotojo elgesys šioje smurto ir patyčių situacijoje:

--